

DRAMA IR AISTRA

Fransiskas de Goja (1746–1828) gyveno aštuoniasdešimt dvejus metus, iš jų daugiau nei šešiasdešimt dirbo dailininku, nors tuo metu vidutinė gyvenimo trukmė buvo mažiau nei penkiasdešimt metų. Jis jautriai žvelgė į moralines bei socialines problemas ir kaip apžvalgininkas, ir kaip savo epochos metraštininkas, todėl padarė įtaką vėlesnėms menininkų kartoms. Paslaptinguose paveikluose vaizdingai atsiskleidė nepastovi XVIII a. ir XIX a. Ispanijos sėkmė, kilmingųjų ir paprastų gyventojų patirtis, taip pat jo paties polinkiai bei aistros. Satyriškai vaizduodamas daugelį to laikotarpio nuostatų ir įvykių, jis pateko į pavojų. Kritikuoti Ispaniją ir Bažnyčią inkvizicijos laikais buvo rizikinga, tačiau Goja ir toliau reiškė aistringą norą išsilaisvinti iš tironijos ir prietarų. XIX amžiaus pradžioje jis atitolo nuo prabangios dvaro tapybos, kokia užsiėmė karjeros pradžioje, ir ėmė kurti pamokomus vaizdus, dramatiškas žmogų būsenų iliustracijas ir keistas, fantastines scenas.

Kairėje: paveikls Šventė šv. Izidoriaus lauke detalė, 1788 m. Šiame paveiksle, užsakytame Pardo rūmų miegamajam, Goja pavaizdavo minias, besirenkančias švęsti šv. Izidoriaus, Madrido globėjo, šventę.

ROKOKAS IR NEOKLASICIZMAS

Gojai pradėjus tapyti, ispanų menas merdėjo. Po Ispanijos aukso amžiaus, kai klestėjo tokie menininkai kaip Velaskesas, Surbaranas (Zurbarán; 1598–1664) ir Muriljas (Murillo; 1617–1682), kūrybinės pastangos sumenko. Bandydamas vėl pakurstyti ispanų meną, Karolis III į dvarą pasikvietė du geriausius Europos dailininkus.

1761 m. spalį, atsiliepdamas į Karolio III kvietimą, iš Romos atvyko Mengsas. Kitų metų pradžioje prie Mengso prisijungė Venecijos dailininkas Džovani Batista Tiepolas (1696–1770). Karalius dailininkų paprašė dekoruoti kambarius naujuosiuose rūmuose Madride. 66-erių garsusis Tiepolas tapė ir tuomet jau itin senamadiškai atrodančio rokoko stiliaus paveikslus, o 34-erių Mengsas kūrė naujuoju neoklasicizmo stiliumi.

ŽAVESYS IR REIKŠMĖ

Tiepolas, kaip kur kas labiau patyręs menininkas, turintis tarptautinę garsaus freskų tapytojo reputaciją, su sūnumi Džovaniu Domeniku (Giovanni Domenico; 1727–1804) dekoravo svarbiausius Ispanijos rūmų kambarius. Tiepolas, garsėjęs rokoko freskomis Venecijos rūmuose ir bažnyčiose,

Muzikinis pasilinksminimas, apie 1718 m. Goja nutukė apie tokių dailininkų kaip Vato igūdžius ir savo ankstyvuosiuose paveiksluose pasiskolino kelias Vato idėjas.

Madrido karališkuosiuose rūmuose sukūrė paskutinius savo šedevrus ir čia sulaukė daugybės apdovanojimų bei šlovės. Didžiuliuose paveiksluose ant sosto ir priėmimo menių lubų vaizduojamos alegorijos, aukštinančios Ispanijos karalių, bet Tiepolo kūrinius, nors ir įspūdingos technikos ir meistriškai nutapytus švytinčiomis spalvomis, daugelis laikė senamadiškais.

Tuo metu Mengsas išgarsėjo Madrido meno pasaulyje. Jis buvo itin gerbiamas ir liaupsinamas dėl naujojo klasikos įkvėpto paveikslų stiliaus, jo nuomonė gerbiama, per trumpą laiką jis pertvarkė Meno akademiją, tapo Karališkosios gobelenų audyklos vadovu ir padaršino kurti daugybę jaunų ispanų menininkų. Sulaukęs paveikslų užsakymų, jis į pagalbą kviesdavo kai kuriuos iš tų jaunų, daug žadančių dailininkų ir šitai paskatindavo jų karjerą. Būtent dėl to 1762 m. jis pakvietė prie jo prisidėti Fransiską Bajeu (1734–1795). Po kelerių metų to paties paprašė ir Gojos.

AKMENYS IR KRIAUKLĖS

Žodis „rokokas“ tikriausiai kilęs nuo prancūziško žodžio *rocaille*, reiškiančio akmenų ir kriauklių darinius – šitai apibūdinamos įprastos motyvų formos, dažniausiai naudojamos dekore. Rokoko stilius nuo 1720 m. iki 1770 m. vyravo puošyboje, tapyboje, literatūroje, architektūroje, muzikoje ir skulptūroje. Jis atsirado priešinant baroko didybei, simetrijai ir griežtoms taisyklėms, tad menas pasidarė lengvesnis, puošnesnis, pasižymėjo asimetrija, įmantriomis kreivėmis, dažniausiai S ir C raidžių užraitais, švelniomis spalvomis ir formomis, pasiskolintomis iš gamtos, pavyzdžiui, akanto lapų. Tačiau iki XVIII a. pabaigos žmonės nuo jo pavargo, tad vis labiau pradėta vertinti neoklasicizmą. Tarp įžymių rokoko dailininkų buvo Tiepolas, Žanas Antuanas Vato (1684–1721), Fransua Bušė (François Boucher;

Piemenėlių pagarbinimas, Mengsas, 1770 m. Susižavėjęs Mengsu, Goja pamėgdžijo galingus šviesotamsos efektus ir masivių kompozicijų.

Saulės pakilimas, Bušė, 1753 m. Nors Gojai niekada nepatiko saldus, žaismingas rokoko stilius, jis savo stilių išvystė tyrinėdamas štai tokius paveikslus.

1703–1770) ir Žanas Onorė Fragonaras (Jean Honoré Fragonard; 1732–1806).

ATRASTAS IR ATGAIVINTAS IŠ NAUJO

Mengsas gimė Bohemijoje, bet didžiąją gyvenimo dalį praleido Romoje, kur susidraugavo su Johanu Joachimu Vinkelmanu (Johann Joachim Winckelmann; 1717–1768), vokiečių meno istoriku ir archeologu. Atradus Pompėjus ir Herkulanėją, Vinkelmanas ėmė skatinti atgijusį susidomėjimą graikų ir romėnų menu. Jo manymu, tobulas menas turėjo sujungti klasikinį graikų ir romėnų bei Italijos brandžiojo Renesanso meną. Jis yra pasakęs: „Vienintelis būdas mums tapti didžiais <...> – imituoti graikus.“ Mengsas atidžiai laikėsi Vinkelmano idealų, ypač mėgdžiodamas Rafaelio (Raffaello; 1483–1520) ir Ticiano (Tiziano; apie 1488/1490–1576) stilius, kuriais žavėjosi labiausiai.

Štai taip vystėsi neoklasicizmas: iš dalies priešinantis rokoko lengvabūdiškumui, iš dalies atsispiriant nuo atgijusio susidomėjimo antikos menu. Po baroko ir rokoko stilių neoklasicizmas su aiškėmis linijomis, vingiuotais, bet tvirtais kontūrais, aiškia perspektyva, grynomis ar jausmingomis spalvomis, darniomis proporcijomis ir dažnai rimtomis ar dramatiškomis temomis atrodė ir radikalus, ir įdomus. Tarp garsių neoklasicizmo dailininkų

Sūpuoklės, 1786–1787 m. Čia matyti, kad Goja sugebėjo perimti rokoko ir neoklasicizmo stilius, neprisiršdamas nė prie vieno.

buvo Žakas Lui Davidas (Jacques Louis David; 1748–1825), Žanas Ogjustas Dominikas Engras (Jean August Dominique Ingres; 1780–1867), Andželika Kaufman (Angelica Kauffmann; 1741–1807),

Antonijus Kanova (Antonio Canova; 1757–1822) ir Antuanas Žanas Gro (Antoin Jean Gros; 1771–1835).

Per savo karjerą Goja parodė puikiai išmanantis visus stilius, tarp jų – rokoką ir neoklasicizmą. Iš pradžių aplinkiniai darė jam įtaką, bet galiausiai jis atitolo nuo visų vyraujančių tendencijų.

KARTU SU LAIKU

Po antros viešnagės Andalūzijoje Goja su atsinaujinusių ryžtu pasinėrė į kūrybą, išreiškė savo vidinius jausmus bei mintis ir visiškai ignoravo to meto menines tradicijas. 1797 metais dėl prastos sveikatos jis atsisakė Karališkosios akademijos direktoriaus tapybai pareigų.

Nežinia, kaip baigėsi viešnagė pas kunigaikštienę Sanlukare, bet 1797 m. pradžioje Goja grįžo į Madridą, o kunigaikštienė ten pasiliko iki gedulo pabaigos – tai buvo vienas iš papročių, kuriems ji pakluso. Tuo metu ji parašė testamentą. Tarp daugybės kitų dalykų ji Gojos sūnui Chavjerui, kurio niekada nematė, testamentu skyrė po dešimt realų per dieną visą likusį jo gyvenimą. Pasak legendos, XVIII a. 10-ajame dešimtmetyje Gojos žmonai Josefai ji dažnai siūsdavo delikatesų nuo savo stalo, o tarnui liepdavo palikti juos su visais auksiniais indais. Taip sutapo, kad kunigaikštienė netikėtai mirė keturiasdešimties, kaip ir jos vyras, o tai pakurstė įtarimus apnuodijimu, nors jos mirtis dabar siejama su tuberkulioze.

Dešinėje: Bonapartas 1800 m. gegužę kerta Šv. Bernardo perėją, Žakas Lui Davidas, 1801 m. Šiame paveiksle idealizuojamas grožis, energija ir jėga.

NAPOLEONAS BONAPARTAS

Tuo metu Prancūzijos revoliucija išplito po Europą. 1796 m. jaunas ir gana nepatyręs Napoleonas Bonapartas buvo paskirtas Prancūzijos armijos vyriausiuoju vadu ir, nepaisydamas sunkumų, netrukus pasiekė kelis laimėjimų prieš kur kas didesnes sąjungininkų pajėgas, pavergė didžiąją šiaurės Italijos dalį ir privertė austrus sėsti prie derybų stalo. 1798 m. Prancūzija dominavo Europoje. Norėdamas užsitarnauti dar daugiau šlovės, jis nusprendė surengti ekspediciją į Egiptą. Visiems tai buvo neramūs metai, o tamsūs ir dažnai pašaipūs Gojos vaizdai derėjo prie visuotinės baimingos ir niūrios nuotaikos.

REIŠKIMINGI UŽSAKYMAI

Grįžęs iš kelionės po Andalūziją, Goja stabtelėjo Sevilijoje patyrinėti Pjetro Toridžano (Pietro Torrigiano; 1472–1528) skulptūros, vėliau Saragosoje aplankė savo draugą Sapaterą. Grįžęs į Madridą, jis dėl kurtumo atsisakė akademijos mokytojo pareigų ir daugiau nei bet kada prisirinko užsakymų. Osūnos kunigaikščiui ir kunigaikštieniui sukūrė kabinetinės tapybos ciklą raganystės – madinga to meto – tema. Pirmasis ministras Godojus taip pat pateikė užsakymą savo vestuvių su

karaliaus dukterėčia, Činčono grafiene, proga. 1797 metais, švęsdamas šią santuoką – ir ne todėl, kad jam ši moteris patiko, o todėl, kad jos dėka jis įgijo aukštesnį statusą ir turto, – Godojus suremontavo vienus savo rūmus ir Gojos paprašė nutapyti kūrinių ciklą.

Dirbdamas beveik vien tik dvarui ir aristokratijai, Goja retai tapė religinius kūrinius, bet 1798 m. jis Toledo katedros zakristijai sukūrė paveikslą *Kristaus nuėmimas*, o karaliui ir karalienei – freskas Floridos Šv. Antano koplyčioje.

Dešinėje: Gojos freskos ant Floridos Šv. Antano koplyčios kupolo detalė: Šv. Antano Paduviečio stebuklas, 1798 m. (žr. p. 190).

Dešinėje toliau: Alesandras Volta Bonapartui aiškina „elektrinio stulpelio“ (baterijos) principus, 1801 m., spalvota graviūra pagal Bertinio (Bertini) paveikslą.

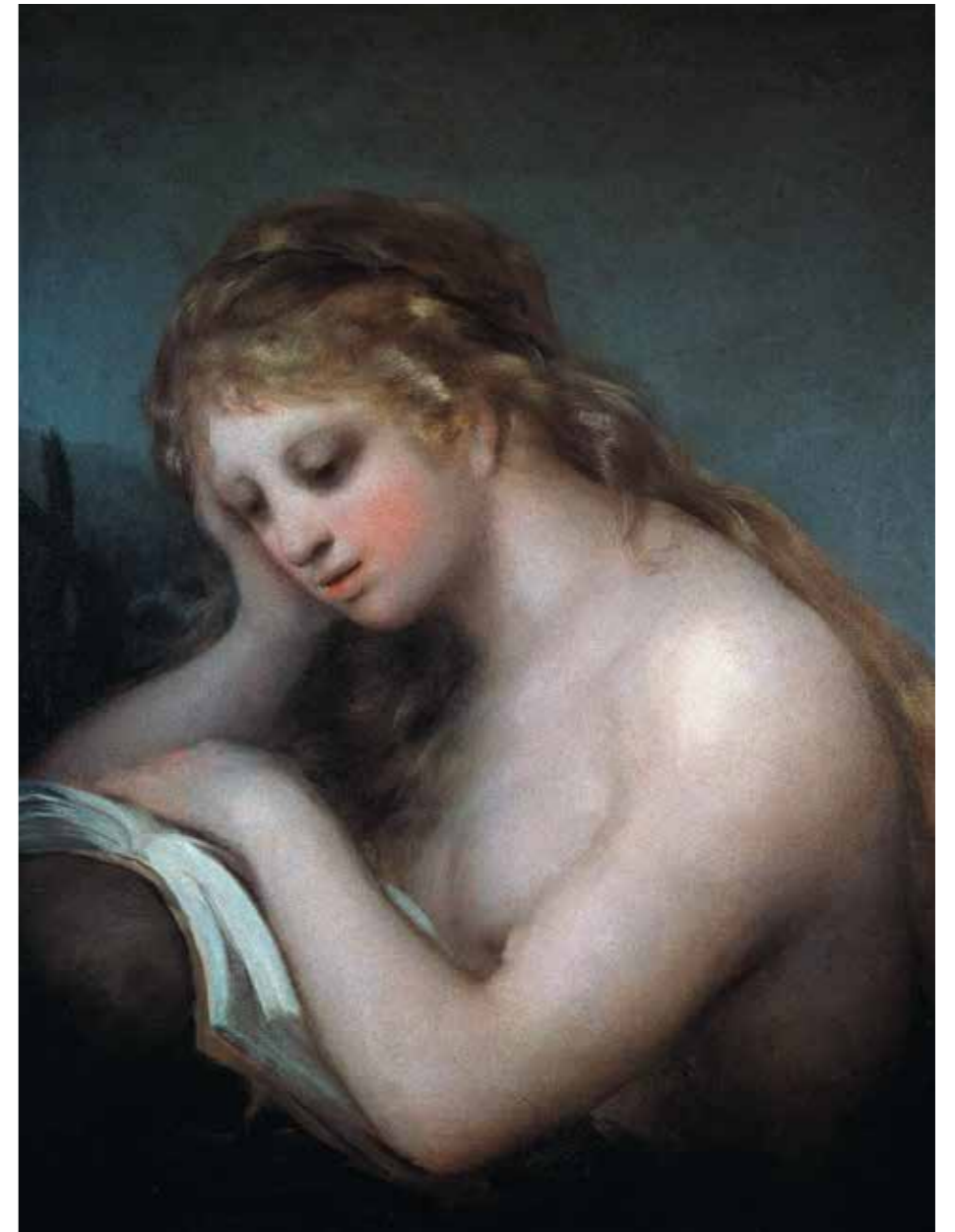
Karalienė paprašė dekoruoti naujosios koplyčios skliautus, skirtus Šv. Antanui Paduviečiui. Dailininkas, pasitelkęs įspūdingą meistriškumą, šias inovatyvias freskas (taip pat žr. p. 190) užbaigė vos per 120 dienų. Viskas, ką jis tuo metu sukūrė, pasižymėjo individualumu, pažangumu ir išradingumu, o užsakovai turėjo susitaikyti su dailininko nenoru atsižvelgti į jų lūkesčius.

NEOKLASICIZMAS PRIEŠ ROMANTIZMĄ

Gojos gyvenimo laikotarpiu neoklasicizmą užgožė romantizmas – kur kas subjektyvesnis ir jautresnis stilius. Tokie menininkai kaip Engras, kurie laikėsi atidus ir tikslaus neoklasicistinio stiliaus, buvo visiškai kitų menininkų, pavyzdžiui, Eženo Delakrua (Eugèn Delacroix; 1798–1863), priešingybė – pastarieji dailininkai sėmėsi naujesnių romantizmo idėjų, tapė ekspresyviais potėpiais ir taikė optinius spalvinius efektus. Neoklasicizmui buvo būdinga tvarka, protas, tradicijos ir intelektas, o romantizmui – jausmai, aistra, vaizduotė ir individualumas.

Du meno stiliai buvo laikomi kova tarp proto ir jausmų, tradicijų ir inovacijų. Neoklasicistai telkė dėmesį į aiškias linijas ir tikslų piešimą, o romantikai save norėjo išreikšti spalvomis ir plačiais potėpiais. Goja tyrinėjo ir realybę, ir vaizduotę, sudėtingą žmonių sielą, kūrė nevaržoma ir ekspresyvia technika, todėl laikomas romantizmo pirmtaku.

Atgailaujanti Marija Magdalieta (*apie 1797–1800 m.*). Vienas retų to meto Gojos religinių darbų, kuriame atsiskleidžia jautrumas ir gebėjimas pakeisti savo stilių taikantis prie aplinkybių.

Vyšnių pardavėja,
1779 m., aliejus ant drobės,
Nacionalinis Prado muziejus,
Madridas, Ispanija,
259 cm x 100 cm

Moteris, apsirengusi kaip macha, nusišuka nuo būrelio žmonių su apsiaustais ir flirtuodama žvelgia į žiūrovą. Čia vaizduojama kasdienė turgaus scena Madride, nors vyrai labiau susidomėję jauna moterimi, o ne jos uogų krepšeliu. Nors kūrybą ribojo rūmų menių formos, kur turėjo kabėti gobelenai, Gojos sprendimai labai kūrybingi.

Berniukas ir medis,
1779–1780 m., aliejus ant
drobės, Nacionalinis Prado
muziejus, Madridas, Ispanija,
262 cm x 40 cm

Šis darbas dydžiu, formatu ir tema atkartoja paveikslą priešais. Drąsiame ir gyvybingame kūrinyje vaizduojami du maži berniukai, žaidžiantys prie medžio. Pagrindinis berniukas priekyje įsikabinęs į vieną šaką ir bando išlaikyti pusiausvyrą, stovėdamas ant kitos. Jis įdėmiai žvelgia viršun, o jo draugas už nugaros laiko krepšį. Visi ženklai rodo, kad jie bando pagauti paukščius.

Berniukas su paukščiu,
1779–1780 m., aliejus ant
drobės, Nacionalinis Prado
muziejus, Madridas, Ispanija,
262 cm x 40 cm

Mažas berniukas, nugarą atsisukęs į žiūrovą, glosto dagilį, tupintį ant rankos. Aukšto medžio viršūnėje – dar vienas dagilis. Šis ryškių spalvų gobelenas turėjo

kabėti siauroje erdvėje, štai kodėl jo forma tokia ilga ir vertikali – tai buvo vienas iš Gojos iššūkių, kuriant tokius kartonus.

Machas su gitara,
1779 m., aliejus ant drobės,
Nacionalinis Prado muziejus,
Madridas, Ispanija,
137 cm x 12 cm

Tai diptiko dalis – vienas iš dviejų paveikslų, suporuotas su *Skalbėjomis* (žr. p. 123). Čia machas groja gitara – šis gobelenas turėjo kabėti virš pagrindinio miegamojo durų Prado rūmuose. Kai

audiniams buvo numatyta tokia vieta. Goja paprastai figūras tapydavo ant kalvos ar uolos, šitaip kurdamas dramatišką perspektyvą. Trikampė kompozicija derėjo prie neoklasicistinių idėjų.

*Mažieji milžinai arba
Gaidžių peštynės,
1791–1792 m., aliejus ant
drobės, Nacionalinis Prado
muziejus, Madridas, Ispanija,
137 cm x 104 cm*

Po Karolio III mirties karališkoji šeima išsikraustė iš Pardo rūmų. Tai vienas iš septynių projektų Eskorialio dvarui – vienas iš mėgstamiausių Karolio IV ir Marijos Liudvikos dvarų. Šie kartonai vaizduoja kaimo scenas. Čia penki berniukai, vieni kitiems užsilipę ant pečių žaidžia linksmą žaidimą – „gaidžių peštynes“ arba „žirgus ir raitelius“.

*Vestuvės,
1791–1792 m., aliejus ant
drobės, Nacionalinis Prado
muziejus, Madridas, Ispanija,
269 cm x 396 cm*

Būrį žmonių įrėminęs arka, Goja pristato dar vieną satyrą apie ispanų visuomenę. Čia vaizduojamos vestuvės, kuriose jauna moteris ką tik susituokė su turtingu, bet pagyvenusiu ir nutukusiu vyru. Paskui procesiją slenka skurdžiai apsirengęs nuotakos tėvas. Ši istorija kritikuoja įprastą tų laikų situaciją – santuoką iš išskaičiavimo, kai mergina dėl pinigų ar titulo išteka už senio.

*Kojūnai, 1791–1792 m.,
Nacionalinis Prado muziejus,
Madridas, Ispanija,
268 cm x 320 cm*

Du jaunuoliai ant kojūkų artinasi prie lango, pro kurį pasilenkusi jauna moteris. Juos pėsčiomis lydi dar du jaunuoliai, grojantys dulzainomis (į obojų panašiais instrumentais). Reginį stebi būrelis žiūrovų. Kaip ir visi kiti Gojos gobelenų projektai Karolio IV kabinetui Eskorialyje, šis irgi turi slaptą prasmę. Įspėjama, kad Ispanija turi atsargiai žvelgti į Europoje vykstančius neramumus.

*Supimosi lenta,
1791–1792 m., aliejus ant
drobės, Filadelfijos meno
muziejus, Pensilvanija, JAV,
82,4 cm x 163,2 cm*

Daugiau nei po dešimtmečio, kai nutapė pirmą panašų paveikslą (žr. p. 129), Goja ir vėl pavaizdavo mažus berniukus, linguojančius ant

supimosi lentos. Šis nedidelis kūrinys, skirtas kabinti virš lango, spinduliuoja empatiją, kurią Goja jausdavo vaikams, tuo pačiu metu ir juokdamasis

iš jų išdaigų. Manoma, kad šiame darbe tyčia supriešinti nekalti vaikai ir sugedę suaugusieji.

Nuoga macha,
1797–1800 m., aliejus ant
drobės, Nacionalinis Prado
muziejus, Madridas, Ispanija,
98 cm x 191 cm

Moters aktas – retenybė ispanų mene, tačiau Goja šios temos ėmėsi provokuojamai ir nenuolaidžiai. Tai pirmas paveikslas, kuriame vaizduojami gaktos plaukai –

ant žalios sofos guli tikrai ne Venera. Pozuotoja iki šiol nežinoma – gali būti, kad figūra sukomponuota iš kelių moterų, o gal pozavo Godojaus meilužė Pepita

Tudo. 1815 metais inkvizicija iškvietė Goją pasiaiškinti, kas gi užsakė šį paveikslą, bet jo atsakymas nežinomas.

Apsirengusi macha,
1797–1800 m., aliejus ant
drobės, Nacionalinis Prado
muziejus, Madridas, Ispanija,
95 cm x 190 cm

Paveikslas kone identiškas *Nuogai machai*, tik moteris apsirengusi. Iki šiol neaišku, kodėl Goja nutapė šiuos du atvaizdus. Abu buvo įrašyti į pirmojo ministro

Godojaus kolekciją. Juos aptikusi, bažnytinė valdžia įtūžo. Net neapsimetama, kad paveiksluose vaizduojamos deivės – realios moterys, žiūrinčios tiesiai į žiūrovą.

Toks Gojos originalumas padarė didžiulę įtaką vėlesniems dailininkams.

Kupidonas ir Psichė, apie
1798–1805 m., Katalonijos
nacionalinis dailės muziejus,
Barselona, Ispanija,
220,5 cm x 155,5 cm

Goja nutapė vos kelis mitologinius kūrinius. Liucijus Apulėjus (Lucius Appuleius; apie 125–180) II a. po Kr. lotynų kalba parašytame romane *Metamorfozės* pasakoja, kaip meilės dievas Kupidonas įsimyli mirtingąją Psichę. Norėdamas nuslėpti savo tapatybę, Kupidonas pas ją lankosi naktimis. Gojos kompozicija primena Ticiano paveikslą *Tarkvinijus ir Lukrecija*, kurį dailininkas matė karališkojoje Ispanijos kolekcijoje.

Mieganti moteris arba El Sueño, apie 1798–1808 m.
aliejus ant drobės, Dublino
nacionalinė galerija, Airija,
44,5 cm x 76,5 cm

Neaišku, nei kada, nei kodėl, nei kieno užsakymu nutapytas šis paveikslas. Pozuotoja taip pat nežinoma. Gojos kūryboje išnyra sapnų ir miego temos, bet tai visada nejaukūs vaizdai, o šis paveikslas ramus ir giedras. Subtilų kūrinių dailininkas nutapė įvairaus storio potėpiams, ganėtinai ribota paletė. Šviesšėliai sukuria ramią, intymią atmosferą, tarsi žiūrovas būtų netyčia užtikęs miegančią moterį.

Laikas ir senės; Senos merginos arba Kaip laikais?
1810–1812 m., Dailės rūmai,
Lilis, Prancūzija,
181 cm x 125 cm

Šio darbo interpretacijos labai įvairios. Dvi bjaurios senės apsirengusios pernelyg prašmatniai. Nepastebėdamos už jų besisukiojančio Laiko, jos, panašiu, žvelgia į nedidelį veidrodėlį. Senos moters, apsirengusios baltai, plaukus puošia deimantinė strėlė, kurią galima pamatyti ir karalienės Marijos Liudvikos plaukuose *Karolio IV šeimos portrete* (žr. p. 200).

Inkvizicijos scena,
apie 1812–1819 m., aliejus
ant plokštės, Karališkoji
šv. Ferdinando akademija,
Madridas, Ispanija,
46 cm x 73 cm

Tai autodafė – Ispanijos inkvizicijos nuosprendžio eretikams paskelbimas. Kaltinamieji, sukaustyti grandinėmis ir užsidėję smailias skrybėles, sėdi prieš žiūrovą ir kaltintojus. Šis paveikslas tikriausiai paremtas garsaus 1610 metų raganų teismo aprašymu. Goja tokią žiaurią praeities praktiką lygina su savo laikų Ispanija.

Flagelantų procesija, apie
1812–1819 m., aliejus ant
plokštės, Karališkoji
šv. Ferdinando dailės
akademija, Madridas,
Ispanija,
46 cm x 73 cm

Kurdamas satyrą apie siaubingus atgailos ritualus, Goja vaizduoja flagelantus, išrengtus iki pusės, priverstus užsidėti smailias, aukštas eretikų skrybėles ir Didįjį penktadienį išvarytus į gatves. Kūrinyje priklauso paveikslų ciklui apie ispaniško gyvenimo aspektus, kuriuos liberalai bandė pakeisti, bet Ferdinandas VII pasipriešino. Karaliui atkūrus inkviziciją, apėmė visuotinė baimė.

Jauna moteris arba Laiškas,
apie 1814–1819 m., aliejus
ant drobės, Dailės rūmai,
Lilis, Prancūzija,
181 cm x 125 cm

Madinga, turtinga jauna moteris stovi po skėčiu, kurį laiko jos tarnaitė, ir skaito meilės laišką, o ant jos šokinėja mažas šunelis. Už moters stovi su ja kontrastuojanti prastuolių minia. Paveikslas simbolizuoja beprasmišką tinginystę ir geismą. Kai kur matyti raudonas Gojos gruntas, paletėje dominuoja juoda spalva, o potėpiai laisvi ir užtikrinti. Tokį stilių vėliau mėgdžiojo Manė.